
ORIGINALS

Era Freud un Bionià? Perspectives dels tractaments pares-infants

Revista Catalana de Psicoanàlisi, Vol. XXXII/1

Björn Salomonsson¹
Estocolm

Els clínics dels tractaments pares-infants conceptualitzen el seu treball i la seva comprensió de la ment del nen de diverses maneres, encara que sovint sense utilitzar termes clàssics psicoanalítics. Això és paradoxal ja que la teoria psicoanalítica des dels seus inicis va basar-se en especulacions sobre la ment de l'infant. Les àrees en les quals Freud substancialment va basar la seva teoria en les seves especulacions inclouen les seves visions del somni, la formació de l'inconscient, el principi del plaer, la repressió primària i la repressió pròpiament dita, el procés primari i secundari i la sexualitat.

En els primers escrits de Freud un pot discernir traces de la teoria de Bion del continent/contingut i del món de les

1. Analista didàctic i analista de nens de la Societat Sueca de Psicoanàlisi. Consultor del *Mama Mia Child Health Centre* d'Estocolm i investigador del Departament de Salut Materno-Infantil del *Karolinska Institutet* d'Estocolm. E-mail: bjorn.salomonsson@comhem.se

emocions del nen. El projecte d'anar seguint el rastre de les semblances no té únicament un interès històric. També porta l'esperança d'inspirar els clínics per aplicar conceptes psicoanalítics en la seva comprensió del procés terapèutic en el treball pares-infants. Això pot ajudar-los a comprendre el món intern, en el sentit psicoanalític, del bebè en teràpia amb els seus pares. S'il·lustra amb una vinyeta clínica.

Paraules clau: bebè, dimensió intersubjectiva, estats emocionals primerencs, identificació projectiva, relació continent-contingut, teràpia pares-infant.

Era Freud un Bionià? Aquest títol estrany em va venir com una intuïció quan estava rellegant un treball publicat poc temps abans del naixement de Bion: *El projecte d'una psicologia científica* (1895/1950). La intenció de Freud era “oferir una psicologia que fos una ciència natural... representar els processos psíquics com estats quantitativament determinats de partícules materials especificables, donant així a aquests processos un caràcter concret i lliure de contradicció” (p. 295)². Avui, *El Projecte* sembla obsolet; per als neurocientífics - que han progressat moltíssim des de fa més d'un segle - i per als analistes que diferencien les dades de la ciència natural de les seves conjectures i intuïcions terapèutiques. Però la meua fascinació d'ençà molt de temps pel vibrant i creatiu conflicte en Freud entre la ciència natural i l'hermenèutica, em va fer adonar que sota la “capa de la fisiologia cerebral”, aquest text abstrús podia revelar “una riquesa d'hipòtesis psicològiques concretes, de conjectures teòriques generals i de pistes suggerents”, citant el pròleg d'Strachey (*ibid.*, p. 350).

Des de llavors, la meua presentació ha agafat unes mires més àmplies; investigar fins on jo podia integrar el Freud de la meua formació bàsica amb el Bion que vaig estudiar en la meua formació analítica del programa de pares-infants. Durant aquesta darrera formació vaig redescobrir, paral·lelament, que Freud va prendre molt seriosament el bebè com un ésser humà que va observar curosament i com un eix de la seva iniciativa teòrica. Estava descontent quan els meus col·legues *llençaven el bebè amb l'aigua del bany*³, per un més gran interès o per la veneració de Bion. Per desanimar-me encara

2. Cita que correspon, com les altres cites de Freud, a la pàgina de la *Standard Edition* de les *Obres Completes*. La traducció al català de totes les cites de Freud és meua (*N.d.T.*)

3. Imatge que s'utilitza en filosofia per expressar quan unes idees superen les anteriors, no podent reconèixer la importància d'estar recolzat en elles com sobre gegants que ens fan de base. Seria com menysprear la contribució d'algú o oblidar el seu lloc en la ciència. (*N.d.T.*)

més, vaig trobar molta literatura de teràpia de pares-infants que era indiferent, superficial o bé hostil en relació a Freud i Bion, en favor de les teories de l'aferrament o del desenvolupament. Doncs com havia de fer jo una "veritat personal" i un punt de referència fora de totes aquestes fonts, quan jo estava tractant un bebè amb malestar i una mare infeliç i "va venir una ràfega de tempestat", "poderosa i tirànica", per citar el poema *'El Vell Mariner'* de Coleridge.

Vaig aconseguir un altre punt de referència, "*Un raig de fosc intens*", de Jim Grotstein (2008), un meravellós i ric treball sobre el llegat de Bion. Aquí vaig trobar algú amb molt més coneixement de Bion que jo mateix. Grotstein, com jo, havia seguit la trajectòria de Freud-Klein-Bion i cercava clarificar què els distingia. En alguns punts no estava d'acord amb en Jim. Bé, "*hauria d'aixecar-me en armes contra un mar de dificultats*"⁴ o altrament m'ofegaria. Vaig decidir focalitzar-me en el bebè i comparar les descripcions que Freud i Bion en fan. Presentaré la noció de Freud que el bebè tendeix a considerar l'objecte no-satisfactori com a hostil, i que d'aquesta experiència sorgirà una activitat defensiva que pot tenir un impacte negatiu en la seva relació amb la mare. Després presentaré la noció de Bion de la ment de l'infant, l'ús de la identificació projectiva en el trànsit d'elements beta i alfa, i el rol de la relació continent-contingut. Però, en primer lloc, algun material clínic com a aliment per a la nostra discussió.

Tina i la seva mare Nathalie

Al Centre de Salut Infantil on treballo com a consultor, em demanen de visitar Nathalie, mare de 3 nens. La seva filla de 3 mesos crida d'una manera terrible, i la mare i no pot decidir el nom de la nena, situació que la turmenta. Durant les nostres entrevistes, Nathalie em parla de l'autopreocupació de la seva mare, del caràcter exigent del seu pare, i de la seva anorèxia en el moment que els seus pares es van divorciar, quan ella tenia 17 anys. Comencem a treballar dos cops per setmana en teràpia mare-bebè i aportaré material de la cinquena sessió.

La nena està adormida en el cotxet. Nathalie m'explica el bateig recent: "Finalment té nom, Cristina Jennifer Martine! El meu pare em va dir que la seva besàvia es deia Cristina. Martina ve de la família de William (el seu marit), mentre que Jennifer ve de mi mateixa. Jo volia que ella tingués un nom que contingués les lletres "na", per combinar amb el meu nom Nathalie. Fins i tot havia fantasiejat que podria portar el meu nom, però podria ser estrany! Cristina està bé; porta algunes de les meves lletres". M'explica que a casa l'anomenen Tina.

4. Frase de Hamlet a "*To be or not to be*", que l'autor utilitza per expressar la lluita interna intensa. (N.d.T.)

Mare: Tina comença a cridar quan ens preparem per anar a fer un passeig. En el moment que li poso el jersei! No ho entenc!

Analista: Podria tenir a veure amb com tu et sents en sortir de casa?

M: No ho crec. No sento res d'especial. Potser estic nerviosa perquè ella està nerviosa.

A: Algun tipus de cercle viciós entre vosaltres. Qui sap on comença un cercle?

M: Ja! El seu crit és terrible. A la guarderia del meu fill l'anomenen "l'alarma d'incendi".

La nena es desperta. Nathalie agafa la Tina amb un somriure i se la posa a la falda. Tina i jo tenim un contacte visual durant un minut. Està mig adormida i somriu breument. Al cap d'un minut comença a cridar. El so terrible dels seus crits em forada fins a la medul·la. Em sembla que tinc algú perforant-me el cap i movent-me el cervell dins el crani. Nathalie està nerviosa.

Analista a Tina: Estàs cridant molt fort i no sabem per què. Això deu ser molt dur per tu. Com van les coses per a la mare?

Mare: Em sap greu per ella. No entenc per què crida. En aquestes situacions només el pit la calma. Però no vull donar-li el pit tota l'estona, no pot ser adequat!

A: Tina, jo també noto que tu no mires la mare als ulls. Estàs mirant les pintures de la paret, però quan els teus ulls giren cap a la mare tu els tanques. Bé, no, a vegades la mires inquisitivament. Jo em pregunto per què no la mires als ulls.

M: Sí, jo m'ho pregunto...

A, dirigint-se al bebè que encara crida: Tina, potser tu tens dues mares? Una apareix quan somriu alegrement a la mare i la mires als ulls. Una altra que no t'atreveixes a mirar. Sembla que t'espanta.

M: Quan menciona les dues mares jo penso en "Cristina" i en "Tina". Aquests noms són tan diferents. Tina sona simpàtic i amigable mentre que Cristina és més sever i antiquat. Però també conté "Stina", que té un to suau. Jo he confós la nena anomenant-la Cristina i Tina. He fet broma dient que un dia es tornaria esquizofrènica.

La nena continua cridant fins que la mare li ofereix el pit. L'agafa immediatament i es calma.

A: Potser hi ha una tercera mare? M'ha vingut al cap ara, quan tu, Tina, sembles mig adormida. Potser "la mare-adormida" podria ser la tercera mare.

M: Això és culpa meva! Després de néixer sempre em mirava als ulls quan la tenia al pit. Però jo estava mirant el mòbil, comprovant els missatges i els e-mails! Em sento culpable d'haver-la rebutjat i és per això que no em mira als ulls.

Tenim una mare bonica, ambiciosa, amorosa, ambivalent i prèviament anorèxica, i la seva bebè que crida i no la mira als ulls. Aquesta és una escena terrible que planteja múltiples qüestions. Per què la Tina no mira la mare, especialment als ulls? Per què la mare evita decidir sobre el nom? Permeteu-me primer fer un esbós de com Freud hauria contestat aquestes preguntes nostres.

Freud parlant de bebès en *El Projecte*

En *El Projecte* (1895/1950), Freud vincula la frustració i el dolor del bebè amb les seves activitats defensives i la seva visió de l'objecte com a hostil. El bebè aparella el seu desplaer amb una "imatge mnèmica" (p. 320) de l'objecte que responsabilitza d'això. Llavors intenta desfer-se del desplaer i paral·lelament considerarà l'objecte com a hostil. La propera vegada que hi pensa o el veu, li sorgeix un estat de desplaer. Tracta de descarregar-los tots dos, el desplaer i l'objecte: "Ecs, et veig de nou i em sento malament. Vesten!"⁵. Les experiències repetides formaran la memòria d'un objecte hostil que re-emergeix més fàcilment. Aquesta estratègia no té èxit perquè el bebè no pot fer-lo desaparèixer. El que és necessari és canviar *internament* iniciant una "repulsió, una manca de disposició a guardar la imatge mnèmica hostil catectitzada. Aquí tenim l'atracció de desig primària (*primäre Wunschanziehung*) i la defensa primària (*fending off, primäre Abwehr*)" (p. 322). La defensa implica que l'aparell mental busca "obviar, per mitjà de la investidura col·lateral, el consegüent alliberament del desplaer" (p. 325). Si això no funciona ràpidament, "hi haurà un immens desplaer i excessiva defensa primària" (p. 325).

Quant a les relacions d'objecte del bebè, el seu dilema és que el primer objecte hostil és també el primer objecte satisfactori i "l'únic poder auxiliador". La conseqüència és un conflicte d'ambivalència. Freud conclou que el bebè aprèn el procés cognitiu en la relació amb el "proïsme" (p. 331)⁵. L'original alemany, "*Am Nebenmenschen lernt darum der Mensch erkennen*" (Vol. 18, p. 426) és més evocatiu; en descobrir la identitat dels objectes que el bebè odia, estima, que el tranquil·litzen, descobreix que "ells" són un *Nebenmensch*⁶. Moltes interaccions amb aquest *proïsme* tenen lloc quan el bebè està ple d'afectes negatius. Aquests es podran connectar amb els seus crits, i a partir d'ara "la informació del seu crit (*Schreinachricht*) serveix per caracteritzar l'objecte" (p. 366): 'Jo crido perquè em sento malament. Crido

5. El text es refereix al fet que és a través de la relació amb els altres que es produeix el procés cognitiu. (*N.d.T.*)

6. *Nebenmensch* és la paraula original del text alemany que significa 'l'home semblant', el proïsme. Utilitzaré a partir d'ara la paraula original de l'alemany o la paraula 'proïsme' per referir-m'hi. (*N.d.T.*)

perquè em vull desfer del mal. Tu no! Tu no has tret el mal. Tu ets igual que el meu crit'⁷.

Per minimitzar aquestes demandes internes es necessita “una acció específica” (p. 297), la qual inicialment és proveïda pel món extern. “L’estat del nen crida l’atenció d’una persona experimentada per la descàrrega a través del camí del canvi intern” (p. 318)⁸. ‘Em sento malament, descarrego allò dolent a través del meu crit. Tu ho pots sentir i venir. Ja no ets dolent, ets bo’ Els crits són comunicatius, ajuden a promoure l’acció específica i també tenen una funció secundària, intersubjectiva i ètica; “La desemparrança inicial dels humans és la font primordial de totes les motivacions morals” (p. 318). Per resumir, Freud vincula el malestar del bebè, les representacions hostils de l’objecte i les activitats defensives, amb la seva relació amb la mare, que conté la ràbia, la decepció, la gratitud, el consol i l’hostilitat.

En la meva primera trobada amb *El Projecte*, vaig considerar-lo inintel·ligible i amb poc contacte amb la meva incipient experiència analítica. La meva segona trobada va tenir lloc quan jo començava a treballar amb bebès i mares, i estudiant-ne la literatura rellevant. Molts autors representen el bebè en termes d’interaccions, constel·lacions d’aferrament, o bé com a objecte d’estudi en un *setting* de laboratori. El que sentia que mancava eren les intuïcions sobre el bebè com a subjecte. On era la sexualitat (Salomonsson, 2012)? Les seves passions? Les seves relacions específiques amb el terapeuta (Salomonsson, 2013)? Per què tant d’interès a focalitzar en el quartet de categories de l’aferrament i tan poc en les múltiples i calidoscòpiques relacions d’objecte intern? Per què “memòries implícites” i tan poca “repressió primària” (Salomonsson, 2014)?

He après de Johan Norman (2001, 2004) a intentar contactar amb el bebè en teràpia i amb la seva mare. Vaig començar preguntant-me com les meves experiències amb la teràpia es vinculaven amb les teories i observacions de Freud. Mentre llegia *El Projecte* i altres treballs vaig descobrir, fins i tot podria dir des-reprimir, que Freud era un astut observador de l’infant, que basava molts conceptes en especulacions sobre el món intern del bebè. Les seves teories sobre el somni (1900), la formació de l’inconscient (1915a, 1915b), el ple coneixement del trauma i la compulsió a la repetició (1920, 1925), la repressió primària i la repressió pròpiament dita (1915b), el procés

7. Volent dir: No em serveixes. (N.d.T.)

8. Text citat de Freud en la Standard Edition: «*It takes place by extraneous help, when the attention of an experienced person is drawn to the child’s state by discharge along the path of internal change. In this way this path of discharge acquires a secondary function of the highest importance, that of communication, and the initial helplessness of human beings is the primal source of all moral motives* (cf. p. 366)». (N.d.T.)

primari i secundari (1911) i la sexualitat (1905), tots van sorgir de les seves intuïcions sobre com la ment del bebè està formada en interacció amb els seus pares. Especialment els passatges d'*El Projecte*, aquí citats, van disparar la meua imaginació. Com va aconseguir Freud aquesta idea “kleiniana” sobre l’objecte hostil i frustrant? Com va concebre que la informació del crit caracteritzarà l’objecte?

Bion, sobre els bebès

A partir de llavors em vaig interessar a investigar les possibles connexions entre la representació de Freud del crit del bebè i les teories de Bion sobre el pensament com un tema concret, esperant rebre una forma més abstracta i digerible per part d’un *Nebenmensch* contenidor. Llavors, què va dir Bion sobre els bebès? Permeteu-me recollir algunes contribucions que em són molt útils en el meu treball pares-infants. Primer vull citar S. Isaacs Elmhirst (1980): “Els estats emocionals primerencs, tant els plaents com els dolorosos, són experimentats concretament i així no estan disponibles per al creixement mental” (p. 161). Això es correspon amb la meua manera de dirigir-me al bebè: “Quelcom terrible està donant voltes a dins teu. T’espanta i tu no saps què és”. Podria continuar dient “Tu vols desfer-te d’aquest ‘espant’. Sí, com te’l trauràs de sobre?!”. Jo llavors podria seguir amb un altre suggeriment de Bion: el bebè no pot anhelar el pit que serveix per compensar mancances en la qualitat i que està absent, per alleujar el seu pànic. De fet, experimenta “un (pit) persecutori present, que ha de ser evacuat”. La incorporació de la llet, l’escalfor, l’amor, (i, podem afegir, les interpretacions), poden ser sentits com incorporar un bon pit. (Però) sota la influència del pit dolent, al principi no enfrontat, la incorporació de l’aliment pot ser sentida com no distingible de l’evacuació del pit dolent” (Bion, 1962, p. 34)⁹.

Podria acabar dient al bebè: “Sí, estàs tan espantat d’aquesta cosa a dins teu. No saps què és. Ni tampoc jo no ho sé. Però jo vull descobrir més sobre això”. Això podria invocar la idea de Bion que el bebè està ansiós per trobar algú disposat a acceptar el bombardeig de l’experiència concreta que nosaltres coneixem com a elements beta i a reflexionar-hi. El que el bebè necessita és - i aquí Bion suggereix dos termes contrastats - *reverie* i contenció. *Reverie*, encara que lluny d’una iniciativa romàntica i còmoda. Contenció, malgrat que el seu objectiu no és confinar ni aniquilar l’enemic a la guerra, sinó ajudar una ànima que pateix. Ho fa rebent i processant els afectes i traduint-los i retornant-los al bebè. Els elements beta i alfa són així també conceptes semiòtics, i el continent és un processador de signes. M’adono que la Tina evita els ulls de la seva mare. Suggerixo que el bebè té

9. Aquest fragment té com a referència la traducció al castellà de *Learning from experience*, que va dirigir León Grinberg el 1987 i fou publicada a Mèxic per Paidós (p. 57). (N.d.T.)

dues mares; una estimable i estimada, una que espanta i està alienada. Així és com jo observo els seus signes corporals, els processo en la meua *reverie*, i després comunico la meua traducció com un “*libretto*” verbal, simbòlic, afegint la meua concomitant i no premeditada “música i ballet” gestual; en resum, l’òpera de la teràpia pares-infants (Golse, 2006).

Bion i Freud, sobre Tina i la seva mare

Quina part - en el meu rendir-me a les idees de Bion sobre la “dimensió intersubjectiva” (Grotstein, 2008) - de la relació mare-bebè es correspon a la Tina i la seva mare? Tina està ben alimentada i cuidada, però el seu crit i la mirada evitativa assenyalen la seva insatisfacció emocional. Què veu ella a la cara de la seva mare? Winnicott (1971) diu que el bebè habitualment es veu a si mateix. Però molts bebès “tenen una llarga experiència de no tenir reciprocitat en el que ells donen. Miren i no es veuen a si mateixos” (p. 112) i estan obligats a trobar altres vies “d’aconseguir per si mateixos que el seu entorn els retorni quelcom” (*ibid.*). Hi ha els bebès “les mares dels quals reflecteixen el seu propi humor, o pitjor encara, la rigidesa de les seves pròpies defenses” (*ibid.*).

Bion (1962) podria descriure la Tina com una bebè que està alimentada, però se sent no estimada. Suggereix que una mare que no permet la *reverie* o que no la vincula amb “amor pel bebè o pel seu pare” (p. 36) pot rebre identificacions projectives - bones o dolentes - del bebè, amb poc entusiasme o amb indiferència. La mirada de la mare cap a la Tina sembla reflectir la seva ambivalència, ansietat, vergonya, rebuig, amor i culpabilitat. Com que el seu amor és tan variable, la *reverie* esdevé angoixada i plena de projeccions negatives cap a la Tina, les quals bloquegen la formació d’elements alfa. “Es desenvolupa un clivellament entre la satisfacció material i psíquica” (p. 10). No sorprèn que Nathalie exclami: “No entenc la meua filla!”

Com hauria explicat Bion l’evitació de la mirada de la Tina? Podria respondre mitjançant un circumloqui: el que Freud anomenava desplaer del bebè, Bion (1962) ho va descriure com el sentiment del bebè d’estar posseït pel mal pit, que ha de ser evacuat per tal que el bon pit es desenvolupi. Però “mecanismes omnipotents” (p. 36), especialment la identificació projectiva, podrien estar presents com una amenaça en el fons. Poden encara ser saludables i inspirar pensament, si la mare té capacitat de *reverie*. O bé al contrari, si el bebè està dotat de remarcables capacitats de tolerància a la frustració, podrà sobreviure al sofriment de tenir una mare incapaç de *reverie* i per tant incapaç de proveir les seves necessitats mentals” (*ibid.*). A més, tan sols si els elements alfa són “concertats estèticament i configurats en imatges narratives... (poden) ser convertits de la indiferència i la naturalesa impersonal de la Veritat Absoluta a una veritat compassiva i personalment tolerable, *significativa* però *fictícia*” (Grotstein, 2008, p. 161; cf. també Meltzer i Harris-Williams, 1988). Tina mira als ulls la seva bonica mare, però no pot transformar-los en una veritat significativament emocionant. De

manera semblant a quan nosaltres veiem un accident o un film de terror, la bebè tanca els ulls davant la cara de la mare perquè no reflecteix el seu ple i inequívoc desig de contenir-la.

Respecte de Freud (1895/1950), ell hauria concebut l'evitació de la mirada de Tina com *primäre Abwehr*, com una defensa primària per la qual Tina intentava "obviar, per la via de la catexis col·lateral" (p. 325), l'alliberament del desplaer. Però aquest esforç falla i observem una "excessiva defensa primària" (*ibid.*), és a dir, l'evitació de la mirada. Freud també suggeria que la defensa apuntava cap a un objecte no satisfactori i hostil. Fins aquest punt Bion i Freud podrien estar d'acord, encara que utilitzant diferents conceptes. Al contrari, la noció de Freud de des-satisfacció estava més vinculada a la biologia, mentre Bion explorava l'aspecte emocional. Va mirar cap a les dimensions frustrants en les maneres de la mare de tractar el seu bebè i les seves emocions cara a cara amb ell.

Era Freud un Bionià?

Si, fins a cert punt, Freud era un Bionià. El seu punt de vista sobre el bebè com a apassionat, inestable, defensiu, desconfiat i cercador d'amor, concorda amb la visió de Bion. Un fragment de *El Projecte* apunta a una altra semblança, encara que Freud mancava del marc conceptual de les relacions d'objecte per descriure-ho més plenament: que la informació del crit del bebè "serveix per caracteritzar l'objecte" (p. 366). Aquesta frase condensa les idees de Klein i Bion sobre la identificació projectiva. El bebè crida perquè té dolor. Això té una funció secundària d'atraure l'atenció de la mare cap a ell. Però el crit "és" allò dolent, i aquest "dolent" infectarà l'objecte el qual, com a conseqüència, esdevé "cridaner" o dolent.

Aquest és un dels motius per ser viscut com a hostil. L'altra raó és, a la manera de Klein i Bion, que l'objecte retaliarà amb la seva pròpia maldat. Ara nosaltres estem en el reialme del pit present persecutori - com un objecte intern i com un venjador extern que hom ha d'evitar mirar.

He intentat mostrar que Freud té moltes intuïcions ben fonamentades sobre la vida emocional del bebè, les quals van ser descrites més tard amb una terminologia més completa i elaborada per Klein, Winnicott, i Bion. Grotstein (2008) destaca diferències entre Freud i Bion. Suggereix que Freud estava més a prop de l'*Establishment* científic i del positivisme - tal com ho indica l'ús dels termes mecànics i biològics. Freud enfocava clínicament en la neurosi infantil i la sexualitat, mentre que Bion també intentava inspirar l'analitzat per aconseguir "la fe i la disciplina de la capacitat negativa" (p. 38). La concepció de Freud de la relació Inconscient-Conscient era "lineal i conflictiva i per tant unidimensional" (p. 47). En canvi, Bion ho va veure com "una oposició (cooperativa) binària" (*ibid.*). Per tant, va preferir no diferenciar entre conscient i inconscient, sinó entre "finit i infinit" (Bion, 1965, p. 46).

Des del meu punt de vista, m'impressionen les similituds entre els dos autors. En primer lloc, els elements comuns d'estil amb els termes de la ciència natural, les formulacions concises sobre experiències intensament doloroses, i una enigmàtica densitat del text. Penso que això reflecteix un element de disciplina que aquests dos genis van sentir necessària, ja que estaven erigint i expandint les seves construccions científiques. Darrera d'aquesta disciplina, eren homes amb una motivació desenfrenada, turmentats, amb fúria, curiositat i contradicció. Considero el següent fragment de *La Interpretació dels Somnis* (Freud, 1900):

“Hi ha sovint fragments que fins i tot en els somnis millor interpretats acostumem a veure'ns obligats a deixar en tenebres (...) un embolic de pensaments de somni, un nus impossible de desfer, però que a més a més no aporta res al nostre coneixement del contingut del somni. Això és el que podem considerar el melic del somni, o sigui, el punt pel qual es troba unit a allò desconegut. Els pensaments de somni cap als quals ens porta la interpretació no poden, per la naturalesa mateixa de les coses, tenir un final definit; estan inevitablement ramificats en totes les direccions, en el teixit reticular intricat del nostre món de pensament” (p. 525).

Primer Freud declara que no aprendrà res del melic. En termes de Bion, una perspectiva finita. Si Freud s'hagués “identificat submisament” (com Grotstein suggereix, 2008, p. 23) amb l'*Establishment* científic, s'hauria aturat aquí, com si estigués enfront d'un inútil exemplar de laboratori. Però la infatigable hermenèutica continua dient que els pensaments de somni s'expandeixen per tot arreu. Per dir-ho amb Bion, són infinits.

En conclusió, jo penso que Freud era més Bionià del que reconeixem. Per descobrir aquest aspecte necessitem llegir-lo, no tan sols com un portador de la ciència natural del segle XIX - que ho era -, sinó com un cabalístic àugur en el món dels signes secrets - *eyn Sof or Infinite* -, que també ho era. Aquesta ambigüitat emergeix en el fragment citat. Quan Freud diu “el desig del somni creix com un bolet fora del seu miceli” (p. 525), és el científic cercant LA solució, el punt on el signe patognòmic es podrà visualitzar. Però també diu que aquest signe emergirà del miceli, i no és una bella metàfora per a la infinita connectivitat? Finalment, Freud sabia que un científic vertader no creu que hagi trobat l'única i sola solució o interpretació d'una observació. Més aviat, la seva revelació continua i continua fins a l'infinit. Continuem doncs el nostre diàleg amb aquest esperit.

RESUMEN

Los terapeutas de tratamientos padres-hijos conceptualizan su trabajo y su comprensión de la mente del niño de diversas formas, aunque a menudo sin utilizar términos psicoanalíticos clásicos. Esto es paradójico ya que la teoría

psicoanalítica se basó desde sus inicios en especulaciones sobre la mente infantil. Las áreas en las que Freud sustancialmente basó su teoría en sus especulaciones incluyen sus visiones del sueño, la formación del inconsciente, el principio del placer, la represión primaria y la represión propiamente dicha, el proceso primario y secundario y la sexualidad.

En los primeros escritos de Freud se pueden discernir trazas de la teoría de Bion del continente/contenido y del mundo de las emociones infantil. El proyecto de ir siguiendo el rastro de estas similitudes no tiene únicamente un interés histórico. También aporta la esperanza de inspirar a los clínicos para aplicar conceptos psicoanalíticos en su comprensión del proceso terapéutico en el trabajo con padres-hijos. Esto puede ayudarles a comprender el mundo interno del bebé en terapia con sus padres. Se ilustra con una viñeta clínica.

SUMMARY

Parent-infant clinicians conceptualize their work and their understanding of the infant mind in various ways, though often without using classical psychoanalytic terms. This is paradoxical since psychoanalytic theory, from its inception, was founded on speculations about the infant's mind. Areas in which Freud substantially based his theory on such speculations include his visions of the dream, the formation of the unconscious, the pleasure principle, primal repression and repression proper, the primary and secondary processes, and sexuality.

In Freud's early writings one can discern traces of Bion's theory of the container/contained and the infant's world of emotions. The project of tracking such similarities is not only of historical interest. It is also done in the hope of inspiring clinicians to apply psychoanalytic concepts in their understanding of the therapeutic process in parent-infant work. This may help them understand the internal world, in the psychoanalytic sense, of the baby in therapy with her parent. A clinical vignette is submitted.

BIBLIOGRAFIA

- BION, W. R. (1962). *Learning from experience*. London, Karnac Books
 ----- (1965). *Transformations*. London, Karnac Books
 FREUD, S. (1895/1950). Project for a scientific psychology. *S.E.*, 1, pp. 281-391.
 London, Hogarth Press
 ----- (1900). The interpretation of dreams. *S.E.*, 4-5
 ----- (1905). Three essays on sexuality. *S.E.*, 7, pp. 123-246
 ----- (1911). Formulations on the two principles of mental functioning. *S.E.*, 12,
 pp. 213-226
 ----- (1915a). Instincts and their vicissitudes. *S.E.*, 14, pp. 109-140
 ----- (1915b). The Unconscious. *S.E.*, 14, pp. 159-216
 ----- (1920). Beyond the pleasure principle. *S.E.*, 18, pp. 1-64
 ----- (1925-1926). Inhibitions, symptoms and anxiety. *S.E.*, 20, pp. 87-178
 GOLSE, B. (2006). *L'être-bébé*. Paris, Presses Universitaires de France
 GROSTSTEIN, J. S. (2008). *A beam of intense darkness. Wilfred Bion's legacy to*

- psychoanalysis*. London, Karnac Books
- ISAACS ELMHIRST, S. (1980). Bion and babies. *The Annual of Psychoanalysis*, 8, pp. 155-167
- MELTZER, D., & HARRIS-WILLIAMS, M. (1988). *The apprehension of beauty: The role of aesthetic conflict in development, violence and art*. Strath Tay, Clunie Press
- NORMAN, J. (2001). The psychoanalyst and the baby: a new look at work with infants. *Int. J. Psychoanal.* 82
- (2004). Transformations of early infantile experiences: A 6-month-old in psychoanalysis. *Int. J. Psychoanal.* 85
- SALOMONSSON, B. (2012). Has infantile sexuality anything to do with infants? *Int. J. Psychoanal.* 93 (3), pp. 631-647
- (2013). Transferences in parent-infant psychoanalytic treatments. *Int. J. Psychoanal.* 94 (4), pp. 767-792
- (2014). *Psychoanalytic therapy with infants and parents: Practice, theory and results*. London, Routledge
- WINNICOTT, D. W. (1971). Mirror-role of mother and family in child development. In *Playing and Reality*. London, Tavistock/Routledge, pp. 111-118

Traduït de l'anglès per Antònia Llairó